

تهدید ابرتورم برای اقتصاد ایران

مسعود خوانساری

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تیر ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- تحولات اقتصاد

- بخش واقعی

- بخش اسمی

- اهم چالش‌ها

- راهکارها

تحولات اقتصاد ایران - بخش واقعی

• نگاهی به رشد اقتصادی جهان و ایران

• عرضه

- رشد اقتصادی با نفت و بدون نفت
- رشد ارزش افزوده صنعت ساخت

• مصرف

- سرمایه گذاری
- مصرف بخش خصوصی/دولتی

رشد اقتصادی ۲۰۲۰

• جهان : منفی ۴.۹ درصد

○ اقتصادهای پیشرفته : منفی ۸.۰ درصد

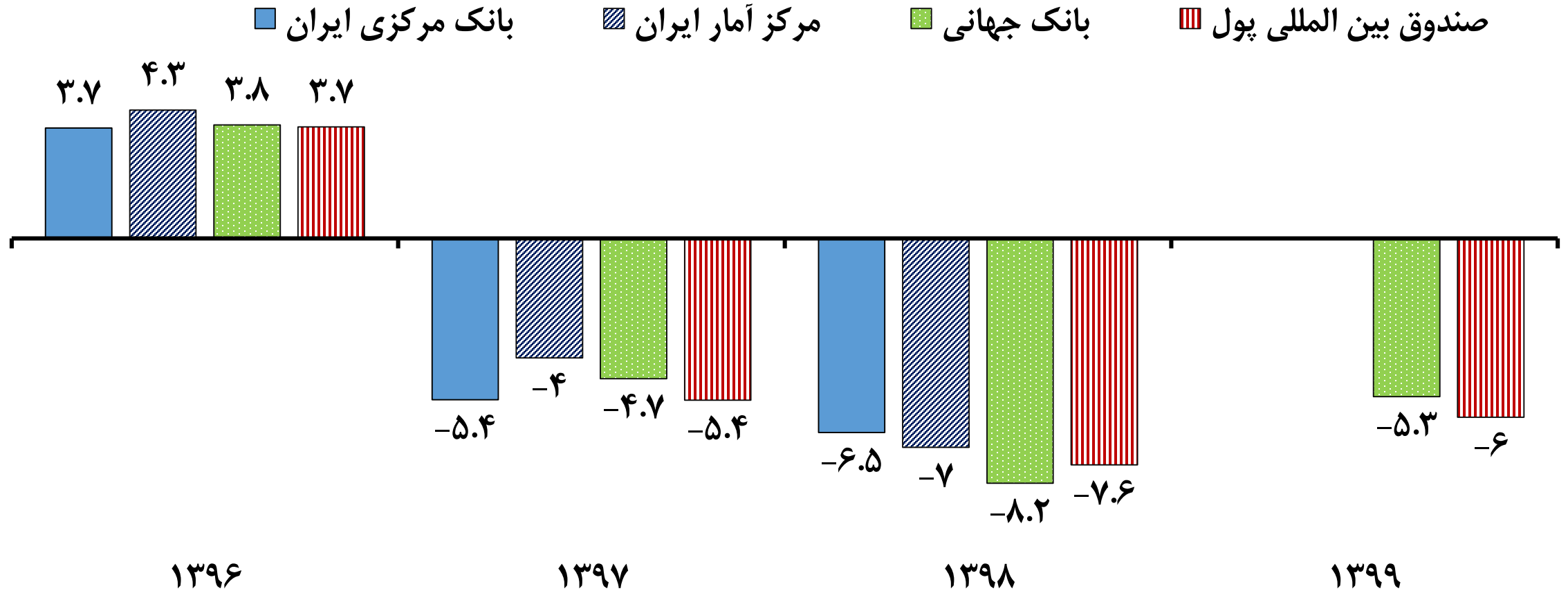
○ اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور: منفی ۳.۰ درصد

○ اقتصادهای منطقه منا: منفی ۴.۷ درصد

○ اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور آسیا: منفی ۰.۸

تحولات اقتصاد ایران - بخش واقعی

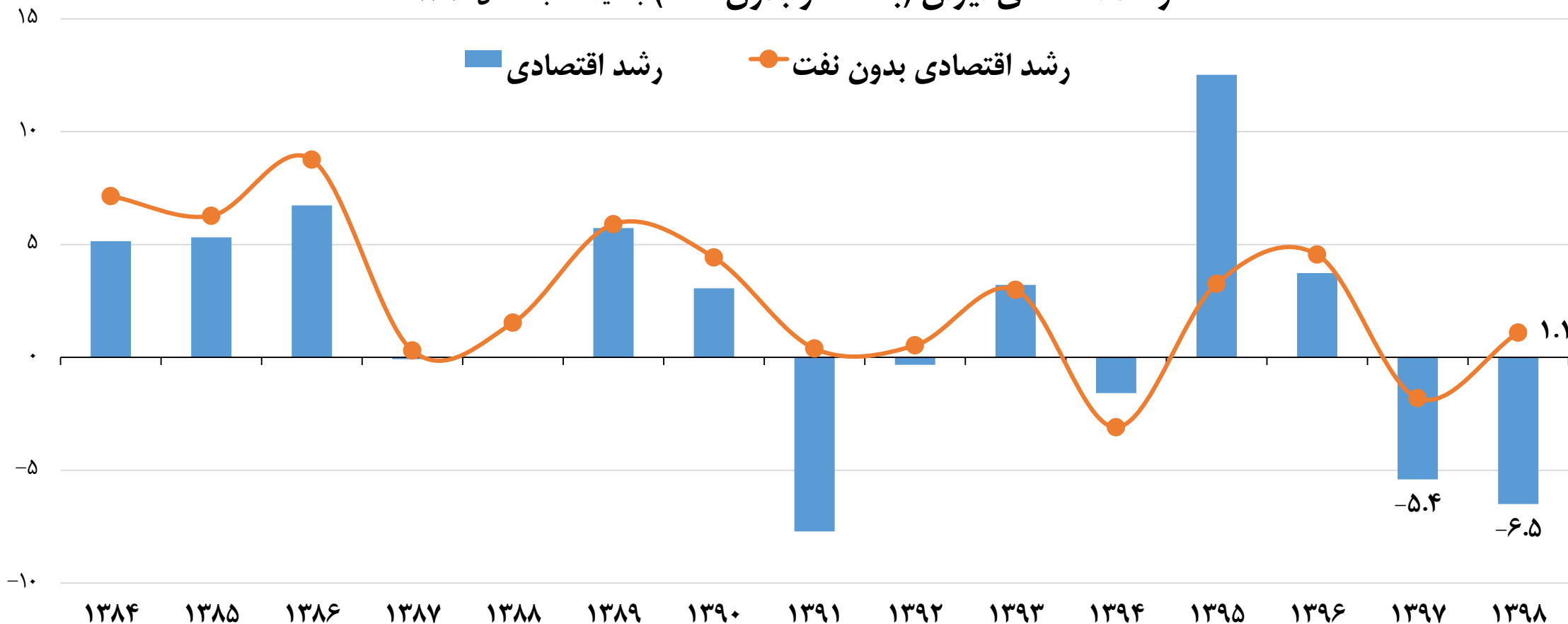
رشد اقتصادی (درصد)

دو سال متوالی رکود و پیش‌بینی رشد اقتصادی منفی برای سال ۱۳۹۹
کوچک شدن اندازه اقتصاد ایران

بخش واقعی / رشد اقتصادی

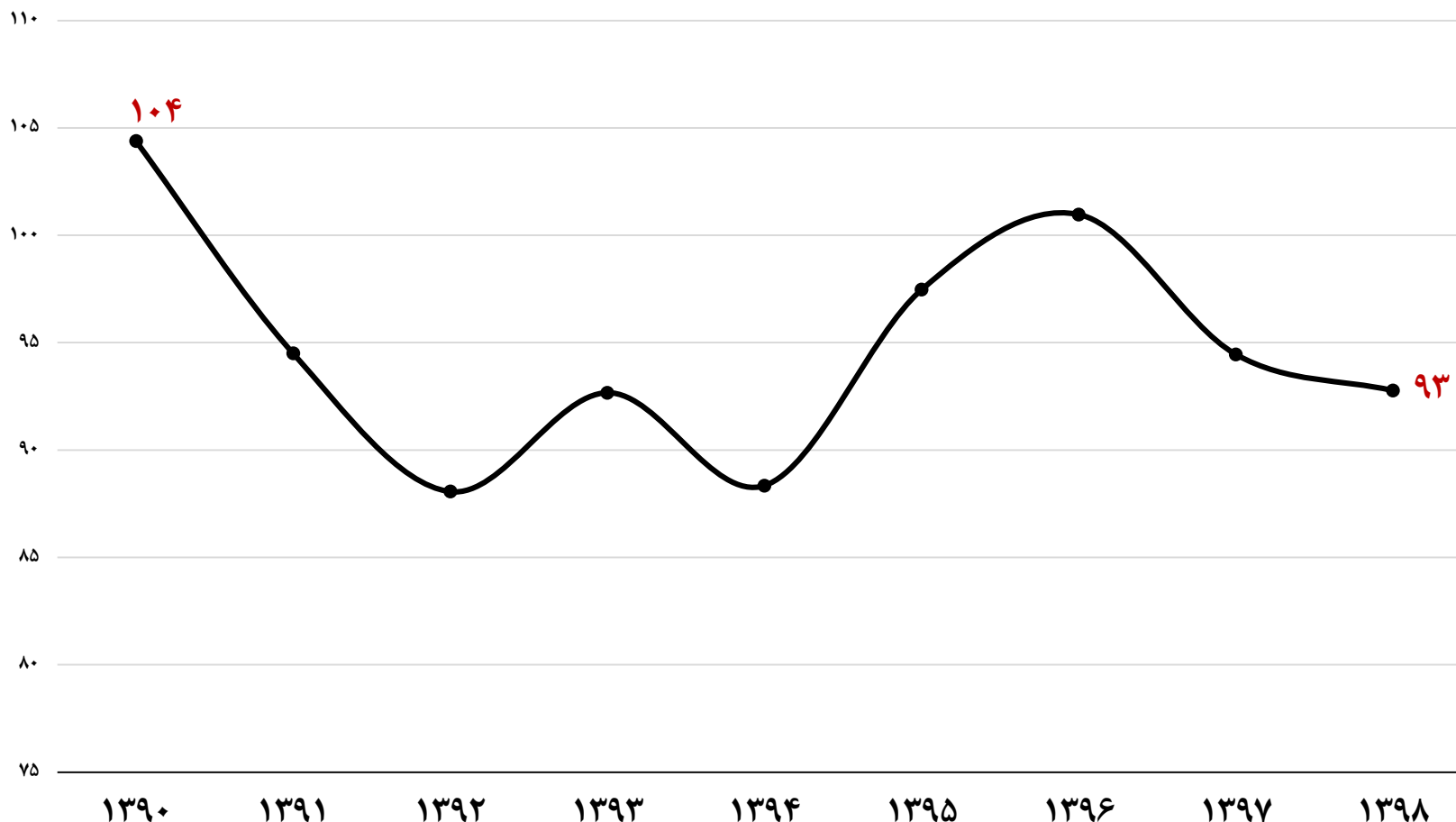
رشد اقتصادی ایران (با نفت و بدون نفت) به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

دو سال متوالی رشد منفی اقتصاد ایران

بخش واقعی / رکود عمیق بخش صنعت ساخت

ارزش افزوده صنعت ساخت به قیمت ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

ارزش افزوده صنعت ساخت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ در سال ۱۳۹۰ حدود ۱۰۴ هزار میلیارد تومان بوده که بعد از گذشت ۸ سال، هنوز به سطح سال ۱۳۹۰ نرسیده است.

این اتفاق حاکی از عمیق بودن رکود در صنعت ساخت است.

بخش واقعی / سرمایه گذاری

تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

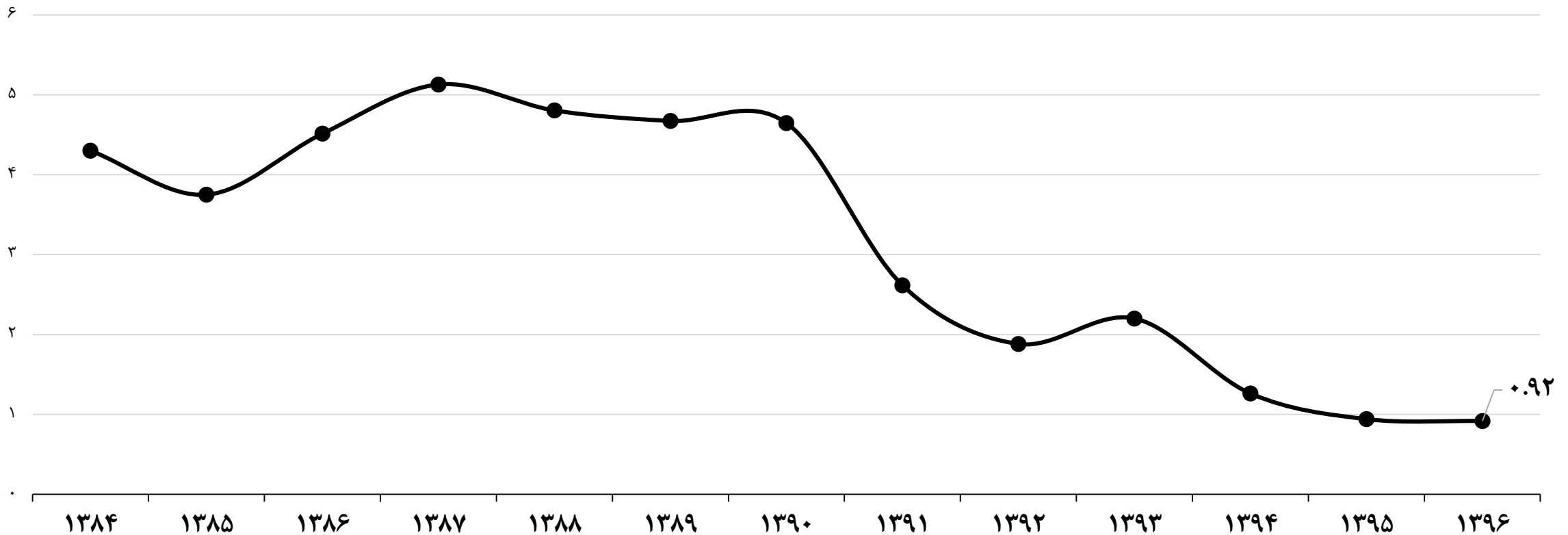

ارزش سرمایه گذاری به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ در سال ۱۳۹۰ حدود ۱۷۱ هزار میلیارد تومان بوده که در سال ۱۳۹۸ طی روند نزولی، به ۹۸ هزار میلیارد تومان رسیده است.

۷ فصل متوالی است که رشد سرمایه گذاری در حوزه ماشین آلات، منفی است.

بخش واقعی / موجودی سرمایه

نرخ رشد موجودی سرمایه به قیمت ثابت ۱۳۹۰ (درصد)

موجودی سرمایه برابر است با انباشت سرمایه گذاری منهای استهلاک

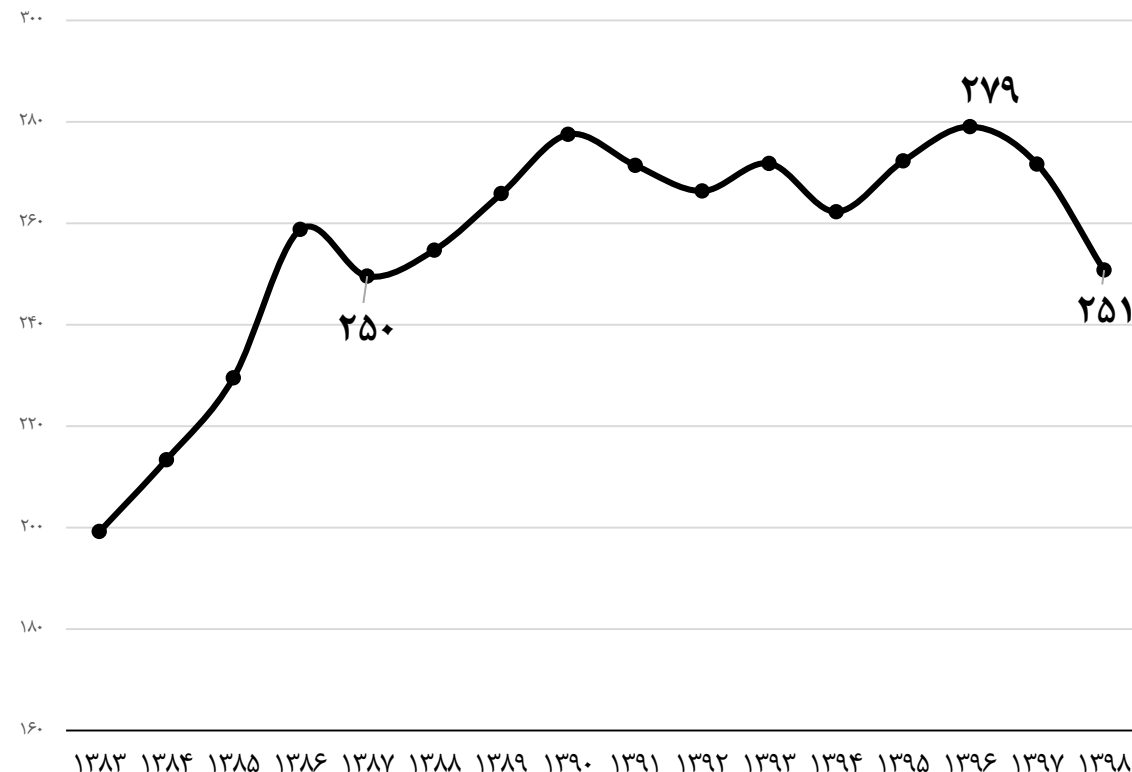
استمرار روند نزولی رشد موجودی سرمایه و منفی شدن این رشد در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

بخش واقعی / مصرف

مصرف بخش دولتی به قیمت ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

مصرف بخش خصوصی به قیمت ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

افت توام مصرف بخش خصوصی و بخش دولتی در دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸
کاهش درآمد سرانه و درآمد نفتی عوامل موثر در کاهش مصرف بخش خصوصی و دولتی

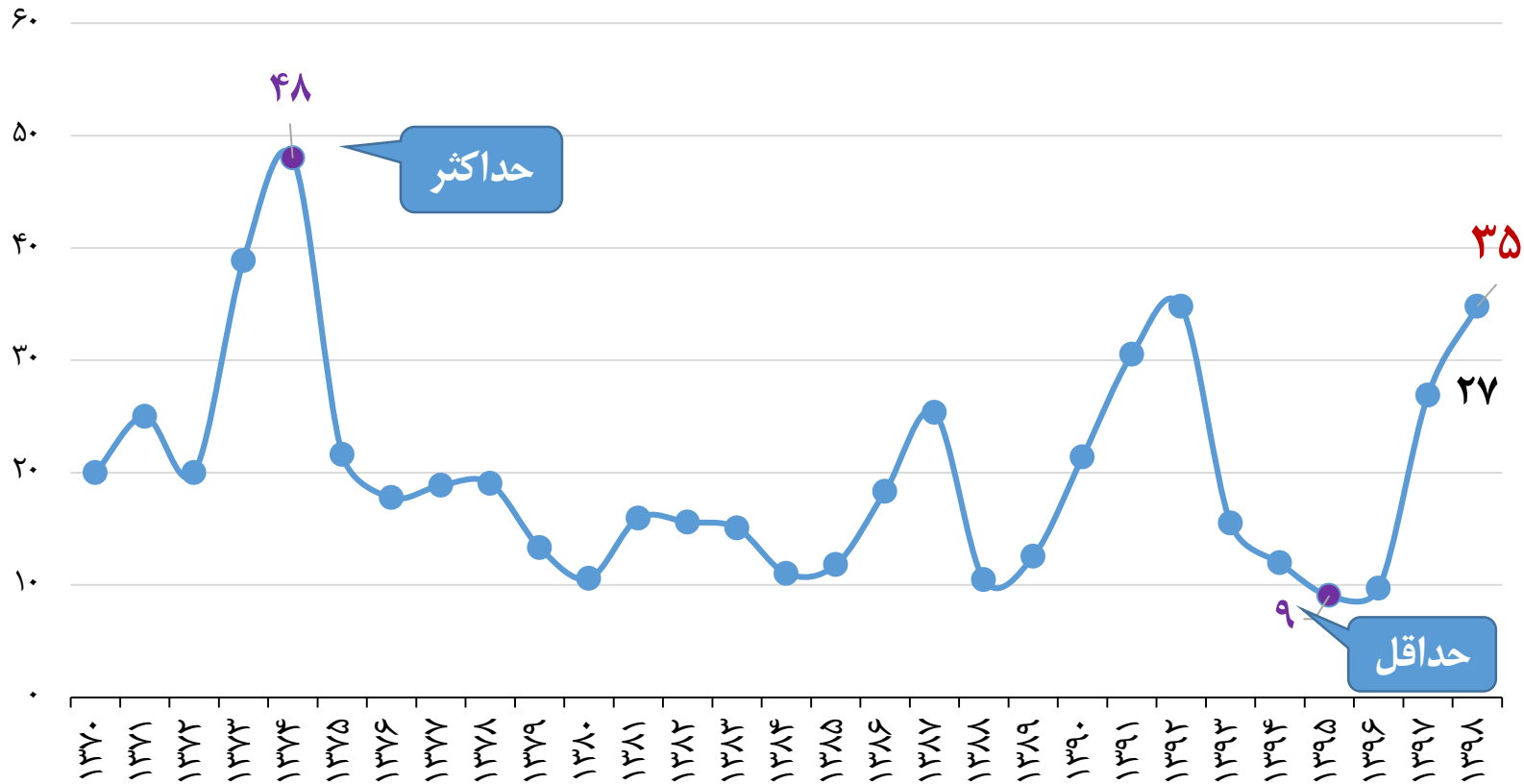

تحولات اقتصاد ایران – بخش اسمی

- تورم
- نقدینگی
- پایه پولی
- نرخ ارز
- بهای سکه
- شاخص بورس

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / تورم

نرخ تورم کشور طی سال های ۱۳۷۰ - ۱۳۹۸ (درصد)

منبع داده ها: ب.ج.ا (به جز سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ که از مرکز آمار ایران استخراج شده است).

طی ۲۹ سال مورد بررسی (۱۳۷۰-۱۳۹۸):

- ۲۸ سال نرخ تورم دو رقمی
- ۱۰ سال نرخ تورم بالای ۲۰ درصد
- ۷ سال نرخ تورم بالای ۲۵ درصد

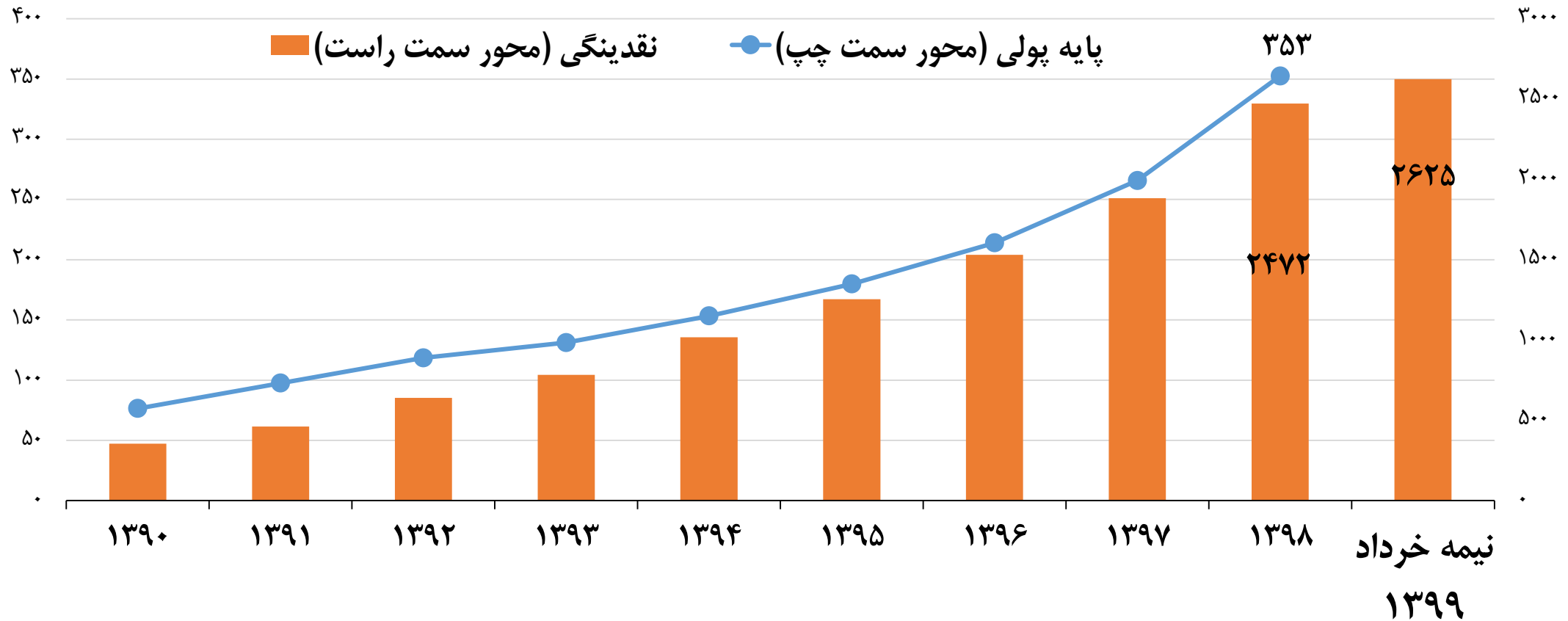
میانگین تورم سال ۲۰۱۹

- جهان : ۳.۵ درصد
- اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور : ۵.۰ درصد
- منطقه منا: ۸.۵ درصد

۲۸ سال نرخ تورم دو رقمی

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی/نقدینگی

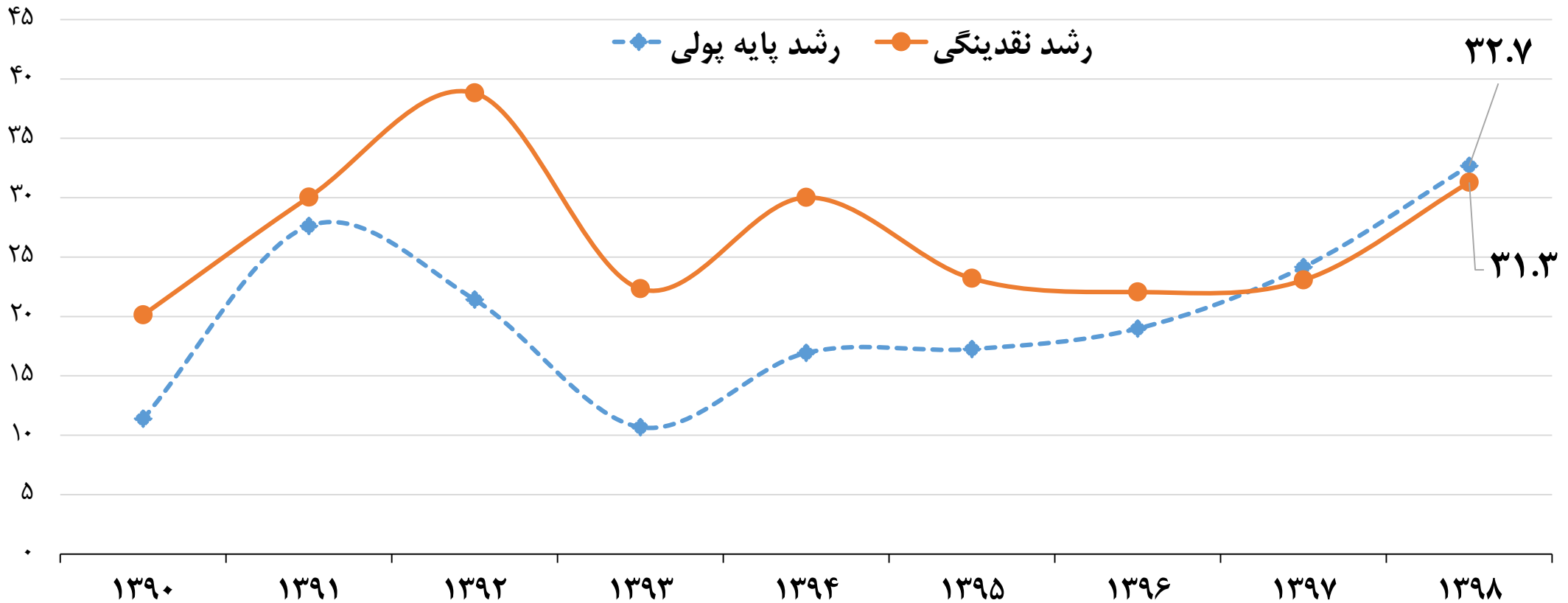
حجم نقدینگی و پایه پولی (هزار میلیارد تومان)

روند هماهنگ رشد نقدینگی و پایه پولی

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / پایه پولی

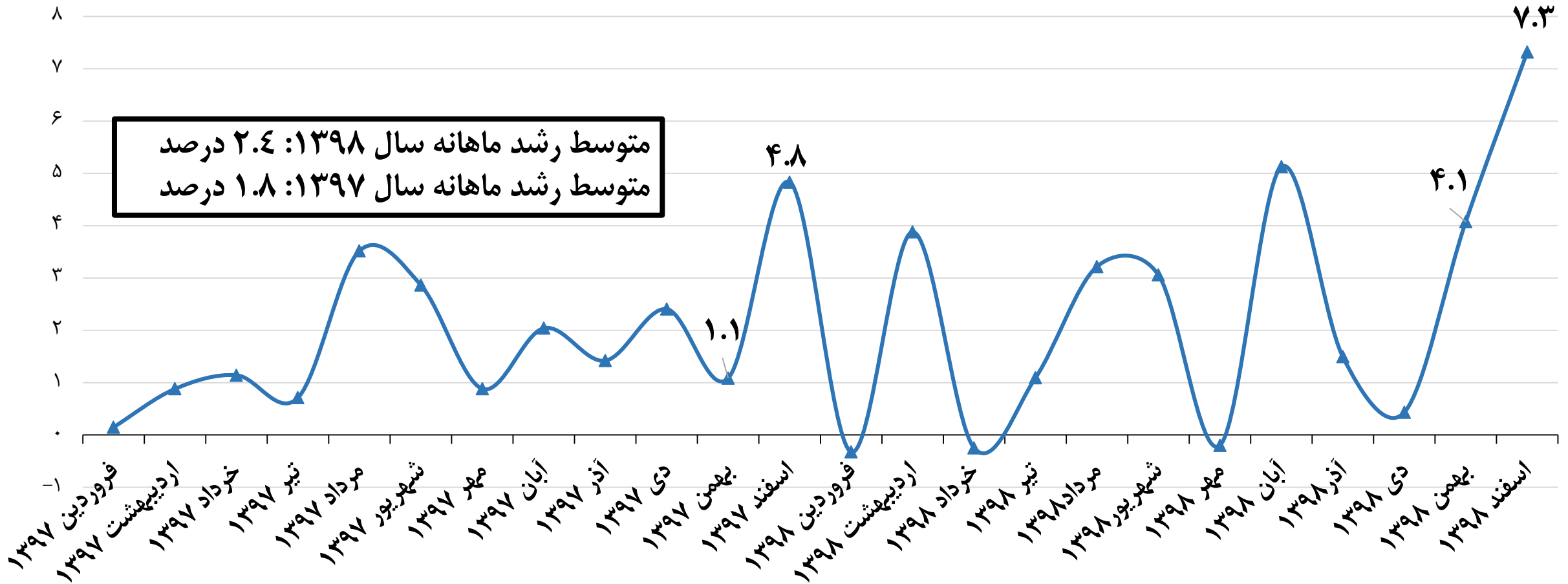
رشد پایه پولی و نقدینگی طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۸ (درصد)

سرعت افزایش پایه پولی از سال ۱۳۹۷ با شیب نسبتاً تندی آغاز شده و همچنان ادامه دارد.

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / پایه پولی

رشد ماهانه پایه پولی (درصد)

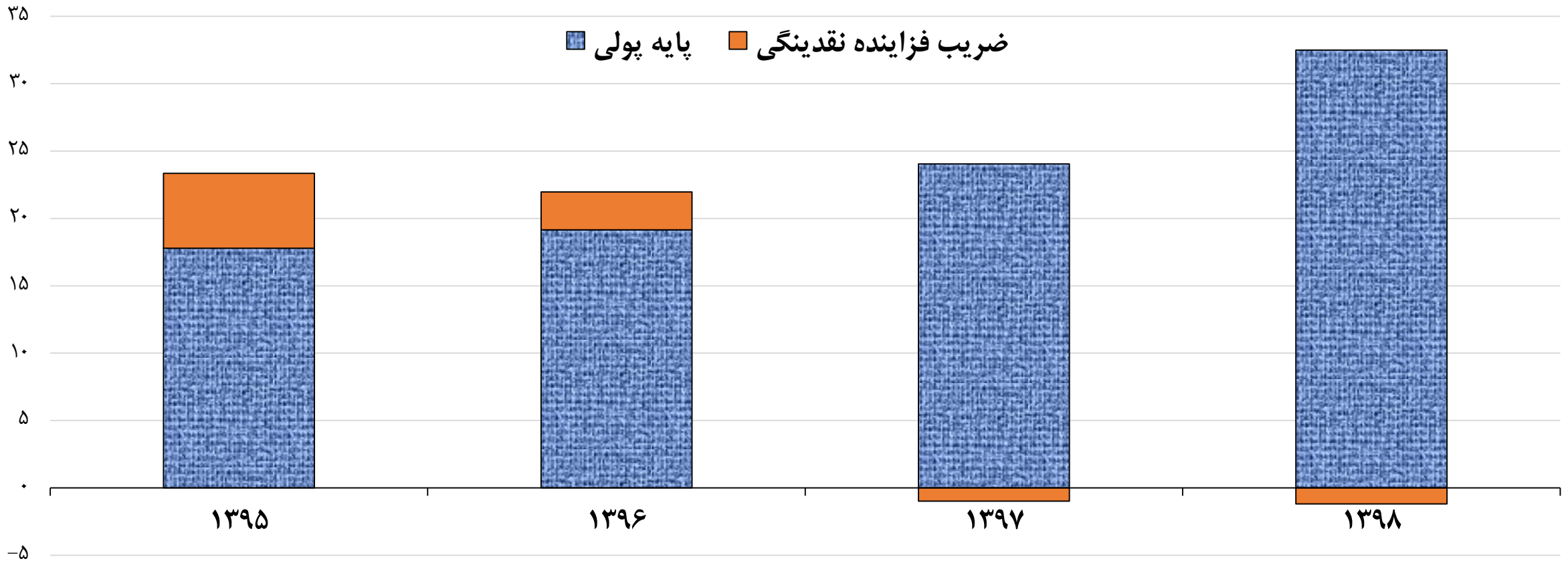

متوسط رشد ماهانه سال ۱۳۹۸: ۲.۴ درصد
متوسط رشد ماهانه سال ۱۳۹۷: ۱.۸ درصد

- افزایش قابل توجه پایه پولی در دو ماه بهمن و اسفند ۱۳۹۸ به دلیل تامین کسری بودجه دولت از محل منابع بانک مرکزی
- برآورد حداقل ۲۰۰ هزار میلیارد تومانی برای کسری بودجه سال ۱۳۹۹ در صورت استمرار روند فوق

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / رشد نقدینگی

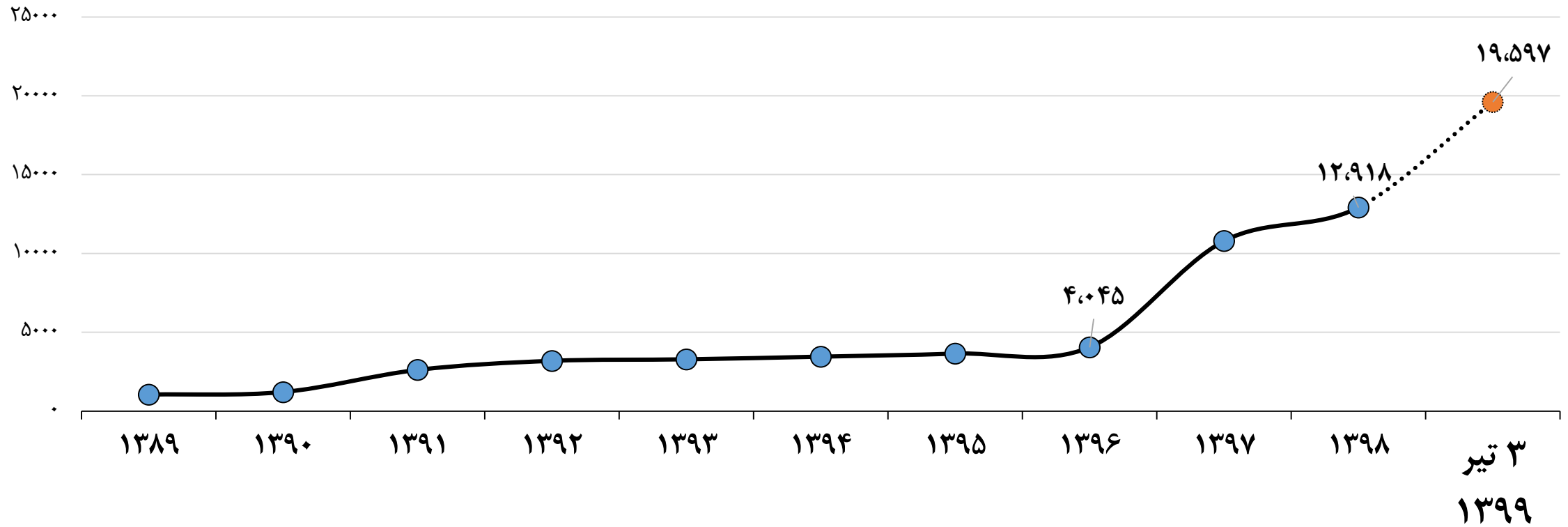
سهم هر یک از اجزای نقدینگی از رشد آن طی سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۸ (واحد درصد)

افزایش سهم پایه پولی در رشد نقدینگی طی دو سال اخیر

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / دلار

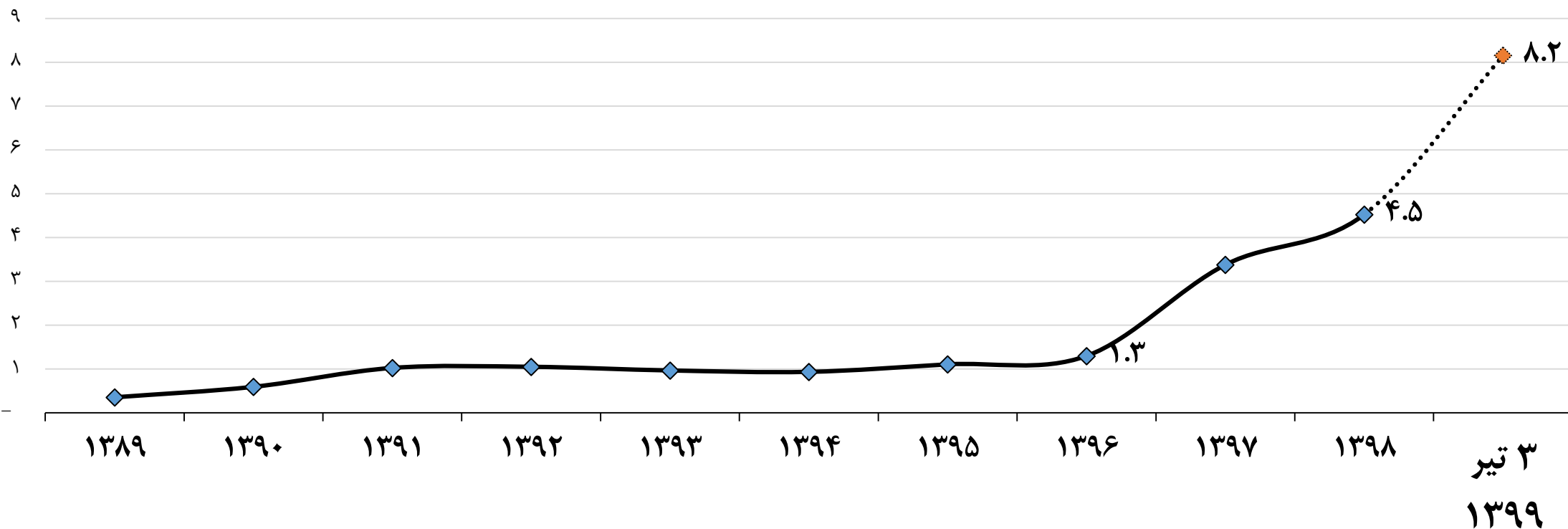
قیمت دلار بازار آزاد شهر تهران (تومان)

رشد ۵۲ درصدی نرخ دلار از ابتدای سال تا ۳ تیر ۱۳۹۹

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی/بهای سکه

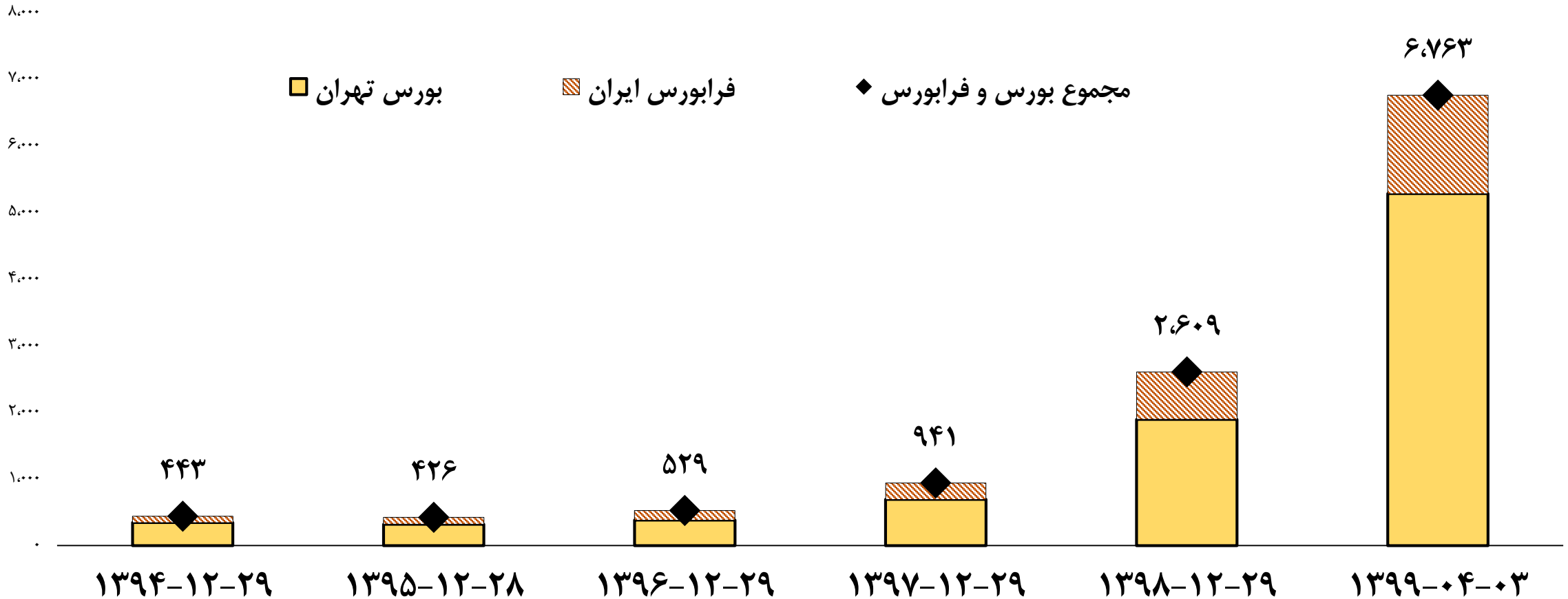
قیمت سکه بهار آزادی (میلیون تومان)

رشد ۸۲ درصدی بهای سکه از ابتدای سال تا ۳ تیر ۱۳۹۹

تحولات اقتصاد ایران - بخش اسمی / بازار بورس

ارزش بازار بورس و فرابورس طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۹۸ (هزار میلیارد تومان)

رشد ۱۵۹ درصدی ارزش بازار بورس و فرابورس از ابتدای سال تا ۳ تیر ۱۳۹۹

اهم چالش‌ها - ۱

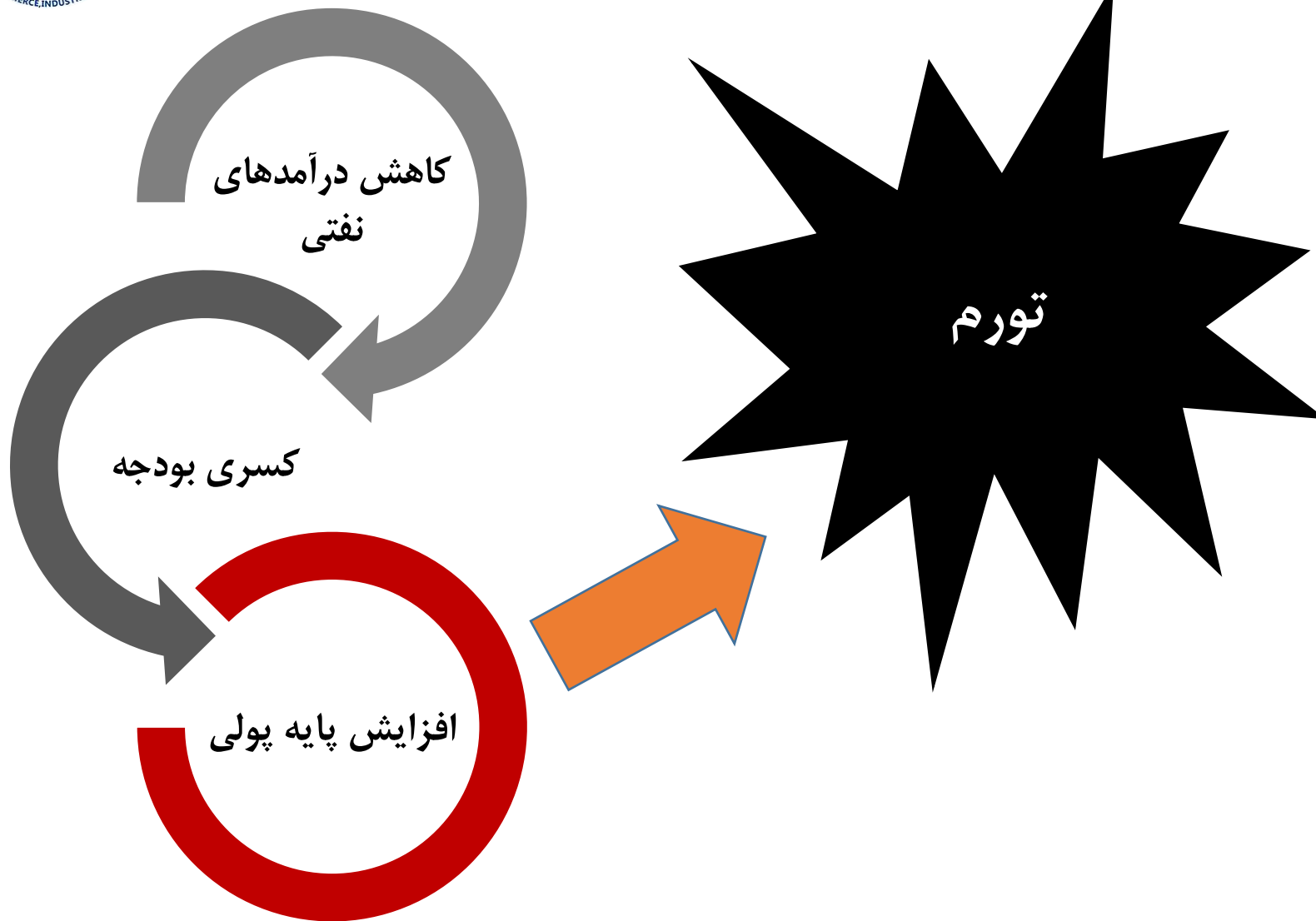
• نبود ثبات کلان اقتصادی

- تورم دو رقمی
- دو سال متوالی رشد منفی اقتصادی
- چشم‌انداز کمرنگ پیش‌رو

• شوک کرونا و استمرار تحریم

- اثرگذاری از هر دو کانال عرضه و تقاضا
- اختلال در تبادلات مالی و تجاری و ریسک‌ها و هزینه‌های ناشی از آن

اهم چالش‌ها - ۲

• دولت

- کسری بودجه (ریشه اصلی مشکلات اقتصادی)
- عدم توازن بین تعهدات و ظرفیت پاسخ‌گویی دولت / مقبولیت و اعتبار
- تشدید دخالت و کنترل

اهم چالش‌ها - ۳

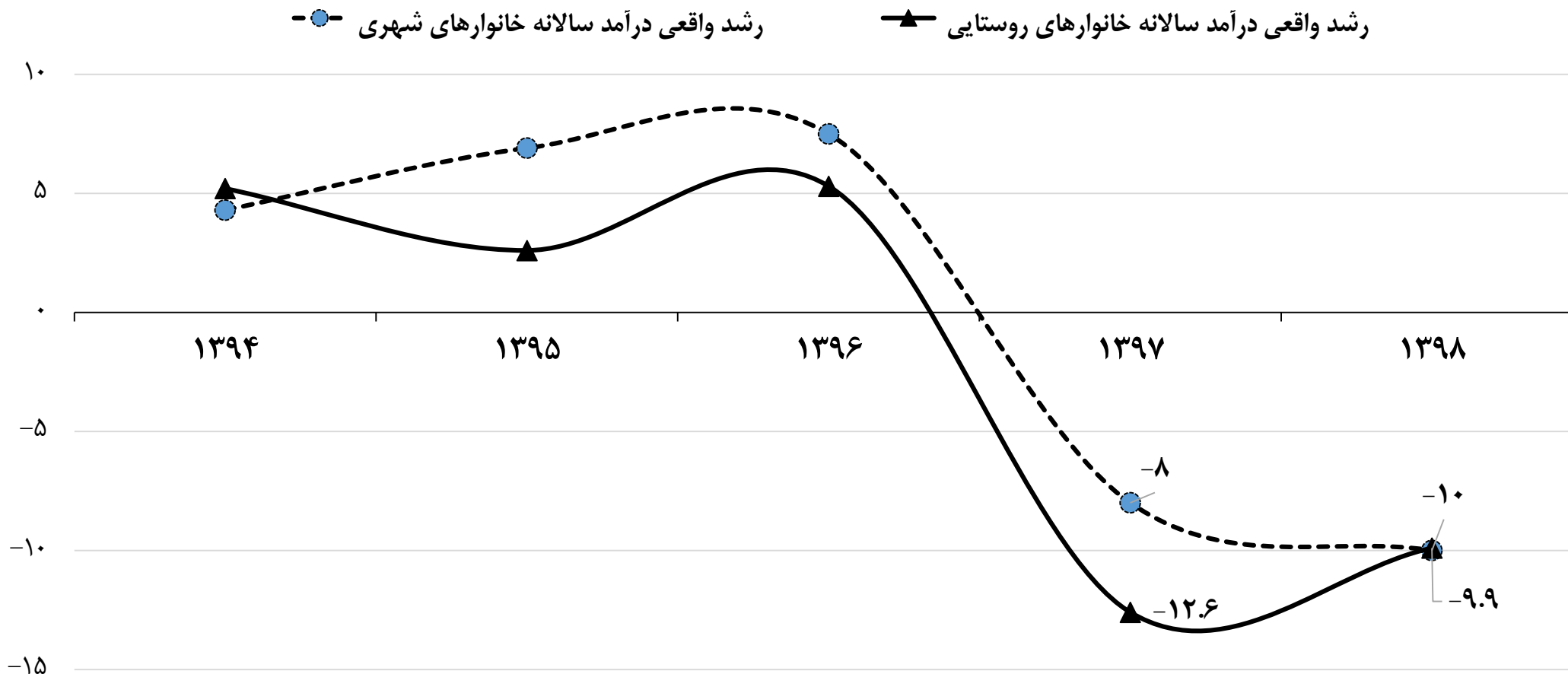
• خانوار

- افت سطح رفاه (درآمد و هزینه واقعی)
- بیکاری

• بنگاه

- عدم قطعیت بالا و آینده غیرقابل پیش‌بینی
- تغییر مکرر مقررات و قوانین
- افزایش زمان و هزینه انجام کسب و کار
- تشدید کنترل‌ها و اختلالات در بازارها
- عدم دسترسی به منابع لازم (مالی / مواد اولیه / ماشین آلات و تجهیزات)

نرخ رشد واقعی درآمد سالانه (درصد)

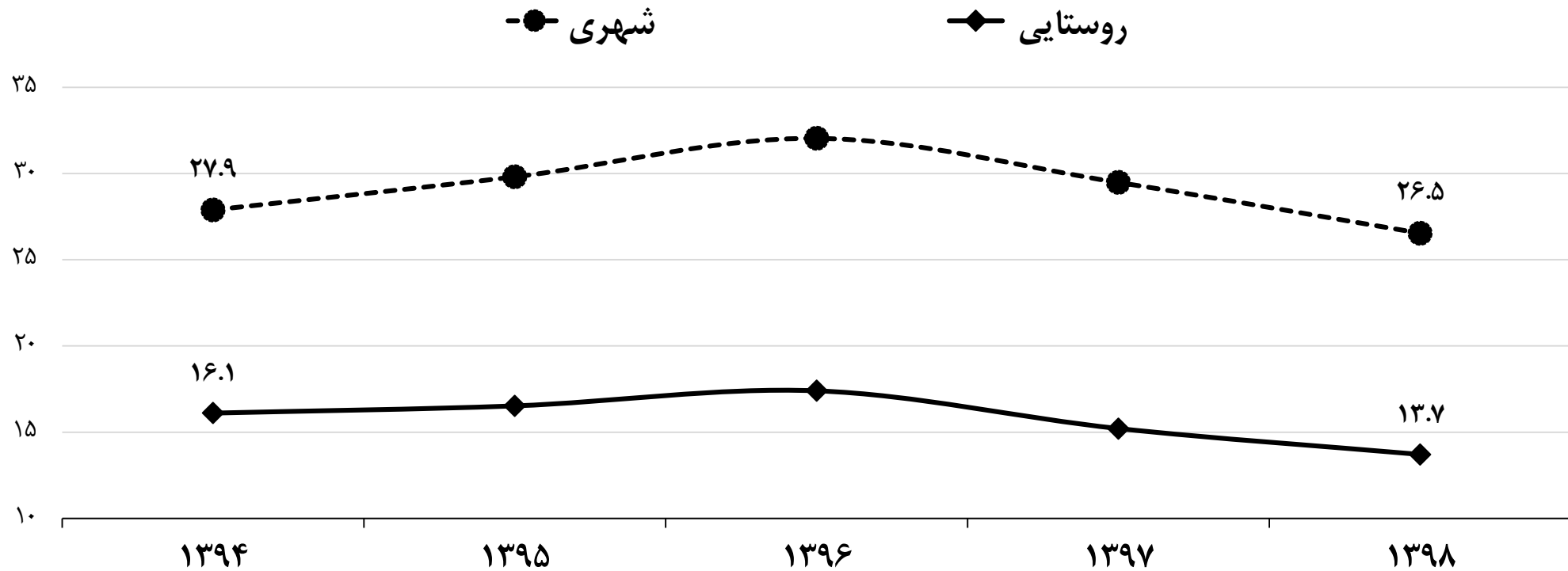

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات کارشناسی

دو سال متوالی افت شدید درآمد واقعی خانوارهای شهری و روستایی

سطح رفاه خانوار

متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری و روستایی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۴ (میلیون تومان)

متوسط درآمد خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۳۹۸ کمتر از سال ۱۳۹۴ است.

راهکارها - گزینه‌های برخورد با رکود تورمی

- **خروج غیر تورمی (رونق بادوام) :** محدود کردن رشد پایه پولی (برای تضمین کنترل تورم)، افزایش دسترسی به منابع در قالب توسعه استفاده بازار سرمایه و افزایش نقش بازار اولیه در تامین مالی، تقویت اقتصاد رقابتی
- **خروج تورمی (رونق موقت همراه با تهدید ایجاد ابرتورم) :** اعمال سیاست پولی انبساطی، استمرار تخصیص ارز ارزان، استمرار کنترل قیمت‌ها، تامین کسری بودجه از طریق افزایش پایه پولی
- **عدم خروج (ثبیت و یا تشدید رکود)**

راهکارها - سیاست‌ها و دلالت‌های عمومی

✓ بازتعریف نقش دولت و نفت در اقتصاد

✓ اعمال انضباط مالی و پیگیری سیاست بودجه متوازن از سوی سیاست‌گذار مالی (دولت)

✓ هدف‌گذاری درست تورم و پیگیری آن از سوی سیاست‌گذار پولی (بانک مرکزی)

✓ تاکید بر سیاست‌های ارتقاء رقابت‌پذیری و توسعه بخش خصوصی (افزایش نقش مردم

در اقتصاد)

راهکارها

۱. کوچک کردن دولت و کاهش هزینه‌ها
۲. جایگزینی تامین کسری بودجه از طریق استقراض از بانک مرکزی با عرضه اوراق قرضه دولتی با نرخ جذاب برای بازار
۳. افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق توسعه پایه‌های مالیاتی
۴. تسریع در عرضه اولیه سهام دولتی در بورس